

ОСОБИСТА БЕЗПЕКА ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ОBOB'ЯЗКІВ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Трояновський В. С.

В даній науковій статті визначаються основні засади забезпечення особистої безпеки працівників Національної поліції України, а саме з'ясовується набір засобів та прийомів особистої безпеки правоохоронців. Акцентується увага на доцільності впровадження позитивного зарубіжного досвіду в діяльність працівників Національної поліції України, шляхом окреслення зарубіжного досвіду з приводу забезпечення особистої безпеки поліцейських під час виконання ними службових обов'язків.

Ключові слова: Національна поліція України, особиста безпека, поліцейські, службові обов'язки, екстремальні ситуації, "Шлях до виживання", програми особистої безпеки

В данной научной статье определяются основные принципы обеспечения личной безопасности работников Национальной полиции Украины, а именно выясняется набор средств и приемов личной безопасности правоохранителей. Акцентируется внимание на целесообразности внедрения положительного зарубежного опыта в деятельность работников Национальной полиции Украины, путем анализа зарубежного опыта по вопросам обеспечения личной безопасности полицейских при исполнении служебных обязанностей.

Ключевые слова: Национальная полиция Украины, личная безопасность, полицейские, служебные обязанности, экстремальные ситуации, "Путь к выживанию", программы личной безопасности

Construction in Ukraine of the legal state stipulates importance of decision of problem of providing of safety of her citizens. A key role this process is played by the organs of the National police of Ukraine. The no less important is remained by the personal safety of law enforcement authorities during implementation of official tasks.

Activity of workers of the National police of Ukraine in most cases is related to the danger and stress situations. Possibility of attacking worker of police exists during patrolling, duty, carrying of form and weapon. Practice shows that providing of the personal safety of workers of the National police of Ukraine did not attain a due level. Annually perishes and gets heavy wounds, injuries, psychonosema or ends life suicide far of employees of police.

At the same time, intensifying of problem of safety of vital functions of workers of the National police of Ukraine promotes also the criminogenic situation folded in society. In this connection, the problem of the personal safety of policeman at the course of duty matters very much for

existence and development of society.

Basic principles of providing of the personal safety of workers of the National police of Ukraine are determined in this scientific article, the kit of resources and receptions of the personal safety of правоохоронителей turns out namely. Attention is accented on expediency of introduction of positive foreign experience in activity of workers of the National police of Ukraine, by a decision foreign experience concerning providing of the personal safety of policemen at execution by them official duties.

Keywords: the National police Ukraine, personal safety, constabulary, official duties, extreme situations, "Way to the survival", programs of the personal safety

Постановка проблеми. Побудова в Україні правової держави обумовлює важливість вирішення проблеми забезпечення безпеки її громадян, яка є ключовим питанням діяльності всіх державних органів, зокрема органів Національної поліції України. Проте не менш важливим є питання забезпечення особистої безпеки правоохоронців під час виконання останніми покладених державою на них завдань.

Діяльність працівників Національної поліції України у більшості випадків пов'язана з небезпекою та стресовими ситуаціями. Можливість нападу на працівника поліції існує протягом усього часу патрулювання, чергування і, навіть, носіння форми та зброї. Практика показує, що забезпечення особистої безпеки працівників Національної поліції України ще не має належного рівня, оскільки щорічно гине та отримує тяжкі поранення, каліцтво, психічний розлад або закінчує життя самогубством значна кількість правоохоронців. Водночас, загостренню проблеми безпеки життєдіяльності працівників Національної поліції України сприяє також криміногенна ситуація, що склалася в суспільстві. У зв'язку з цим, проблема особистої безпеки поліцейського під час виконання службових обов'язків має велике значення для існування та розвитку суспільства. З урахуванням зазначеного постає необхідність окреслити досвід деяких зарубіжних країн з приводу забезпечення особистої безпеки поліцейських під час виконання ними службових обов'язків, а також розглянути питання щодо його впровадження в Україні.

Виходячи з цього, метою даної статті є окреслення зарубіжного досвіду з приводу забезпечення особистої безпеки поліцейських під час виконання ними службових обов'язків, а також звернення уваги на доцільності впровадження позитивного зарубіжного досвіду в діяльність працівників Національної поліції України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти особистої безпеки поліцейських різних країн під

час виконання ними службових обов'язків досліджувалися у працях Я.М. Бельсона, А.В. Губанова, В.М. Тімашової, М.І. Онуфрієва, Я.Ю. Кондратьєва, Є.Ю. Соболя, С.С. Коломойцева, П. Абрахама, Д. Бакрача, А. Бек, Н.П. Матюхіної, П. Боутмена, В.П. Оліградського, В.Я. Долішня, М.М. Козяр, П.О. Юхновця, В.Г. Андросюка, Л.І. Казміренко та інших вчених.

Виклад основного матеріалу дослідження. Забезпечення особистої безпеки працівника міліції зумовлюється його індивідуально-психологічними особливостями, рівнем фізичного розвитку та інтелекту, рівнем моральних якостей, рівнем та змістом віктимності, професійними навичками і вміннями вирішувати конфліктні ситуації, здатністю до самостійного аналізу професійної діяльності з метою розробки нових елементів стратегії і тактики, удосконалення засобів і прийомів ефективного виконання оперативно-службових завдань. Практичний досвід роботи працівника поліції свідчить, що для нього більш притаманне ігнорування небезпеки, навмисне блокування думок про неї, що є вкрай шкідливим. В екстремальній ситуації такі особи втрачають самовладання і контроль, за ними спостерігається демобілізація психічної діяльності, що призводить до неадекватного реагування під час роботи [1, с. 80].

В Україні вже накопичений певний досвід підготовки працівників Національної поліції України до дій у критичних ситуаціях, забезпечення їх особистої безпеки. Так, наприклад, у своїй монографії "Екстримально-професійна підготовка до діяльності у надзвичайних ситуаціях" Козяр М.М. наголошує на тому, що, оволодіваючи професією, працівнику-правоохоронцю необхідно постійно працювати над створенням "персонального" набору засобів та прийомів особистої безпеки. А також рекомендує наступні настанови [2, с. 136]:

- завжди обмірковувати і оцінювати все, що відбувається під час екстремальної ситуації, відпрацьовувати уміння передбачати дії свої і супротивника на крок уперед
- враховувати час "запізнення" (проміжок часу між думкою і дією) і час на постріл
- навчитися контролювати навколишній простір (звуки, предмети, людей, рухи тощо)
- вибирати і використовувати власне місцезнаходження як позицію для створення переваги у певній ситуації
- перевірити свій фізичний і емоційний стан перед службою
- перевірити зброю, екіпіровку, транспорт перед роботою
- ніколи не випускати підозрілу особу з поля зору
- не застосовувати загрози, якщо не можна її реалізувати
- злочинця важко визначити лише за ознаками зовнішності, тому очікувати непередбачуваного
- відпрацьовувати навички швидко діставати та переставляти зброю (наприклад, на ходу, у темряві та в інших складних умовах)
- контролювати ситуацію у просторі навколо свого місця знаходження, поділивши умовно його на сектори, узгоджуючи свої дії з напарником.
- використовувати при необхідності для передачі інформації кодові слова, фрази і жести.
- при небезпеці діяти активно, завжди пам'ятати про обережність.

Проте, факти пошкоджень, поранень та загибелі, які мають місце серед особового складу Національної

поліції України за сучасних умов, свідчать про наявність недоліків та недосконалість вирішення питання їх особистої безпеки. Тому звернемося до досвіду Сполучених Штатів Америки, адже саме там розроблюється та впроваджується велика кількість програм та рекомендацій, спрямованих на забезпечення особистої безпеки поліцейських. До таких програм відносяться програма "Виживання поліцейського при виїзді на місце події"; програма "Виживання поліцейського під час рейду по вилученню наркотиків"; програма "Виживання поліцейського під час здійснення затримання"; "Виживання на вулиці" тощо. Варто зазначити, що здійснюються також програми, що спрямовані на навчання окремих категорій працівників з урахуванням їх специфіки (наприклад, забезпечення особистої безпеки працівників дорожньої поліції), існує і спеціальний курс навчання для жінок-поліцейських [3, с. 462].

Сутність програм полягає у розгляді тактичних прийомів та способів забезпечення особистої безпеки працівниками поліції. Вивчення всіх програм є обов'язковою складовою професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників поліції в США. Головна увага зосереджується на формуванні у поліцейських професійно-психологічних установлень на забезпечення особистої безпеки та безпеки колег; оволодіння відповідними знаннями; практичне навчання тактики та прийомів забезпечення професійної безпеки; навчання поєднанню тактики та прийомів забезпечення безпеки з тактикою та прийомами вирішення професійних завдань тощо.

Привертає увагу навчальна програма з питань особистої безпеки працівника поліції "Шлях до виживання", яка носить універсальний характер. Загальна ідея програми проста: "Все, що відбувається з твоїм організмом у ситуації небезпеки незвично і, можливо, неприємно. Але все це природно і у кінцевому результаті працює на твоє виживання" [4, с. 86]. Під час вивчення зазначеної програми працівники поліції США детально зупиняються на розгляді таких питань, як:

- аналіз причин загибелі або поранень працівників поліції;
- визначення тактики дій працівника поліції та особливостей його роботи "у команді" по забезпеченню особистої безпеки;
- узагальнення соціально-демографічного та психологічного "портрету" працівника-жертви;
- визначення умови та фактори, що сприяють забезпеченню особистої безпеки працівників поліції;
- вивчення комплексу конкретних знань, що характеризують стан людини у ситуаціях небезпеки;
- окреслення психологічного "портрету" працівника поліції, який здатний забезпечити оптимальний рівень особистої безпеки;
- ознайомлення з конкретними рекомендаціями щодо дій працівника поліції по забезпеченню особистої безпеки у межах закону.

Проблемою особистої безпеки працівника поліції занепокоєні також британських фахівці. Так, на їх думку, безпека поліцейського залежить від низки навичок та умінь, особливо навичок спілкування. Обов'язковим елементом будь-якої програми по тактиці спілкування є вивчення мови рухів тіла та реакцій у відповідь в умовах стресу, що дає можливість поліцейським краще зрозуміти противника та передбачити його дії, а також правильно відреагувати на них, вибравши відповідний прийом

[5, с.19-20]. Підкреслимо, що один із найважливіших чинників безпечної поведінки працівника поліції - це комплекс прийомів забезпечення особистої безпеки при спілкуванні в різних соціальних групах та вміння протистояти провокаціям.

Підводячи підсумок вище викладеному, необхідно зазначити, що питання особистої безпеки працівників Національної поліції України, на яких покладено завдання забезпечення безпеки громадян, залишається край актуальним на сьогодні. Адже, для кожного працівника поліції зниження рівня небезпечних факторів до реально-можливого мінімуму дозволяє гарантувати збереження життя і здоров'я, нормального психічного стану і дієздатності працівника під час виконання функціональних обов'язків, професійних завдань як у буденних, так і в екстремальних ситуаціях. Також, варто сказати про те, що проаналізований матеріал, а саме різноманітні програми, які висвітлюють досвід роботи поліцейських в деяких зарубіжних країнах з питань забезпечення їх особистої безпеки, надали можливість запропонувати їх впровадження в діяльність працівників Національної поліції України.

Література:

1. Особиста безпека працівників органів внутрішніх справ та охорона праці в галузі: навч.-практ. посіб. / уклад. В.П. Оліградський, В.Я. Долішня. - Івано-Франківськ, 2004. - С. 79-80.
2. Козяр М.М. Екстримально-професійна підготовка до діяльності у надзвичайних ситуаціях: монографія / М.М. Козяр. - Львів: СПОЛОМ, 2004. - 376 с.
3. Соболев Є.Ю. Досвід організації та діяльності поліції провідних країн Європи / Є.Ю. Соболев, С.С. Коломойцев // Форум права. - 2012. - № 31(2). - С. 461-463.
4. Тімашова В.М. Шлях до виживання: деякі аспекти особистої безпеки працівників органів внутрішніх справ з огляду на зарубіжний досвід / В.М. Тімашова // Адміністративне право. - С. 82-87.
5. Боутмен П. Основы обеспечения личной безопасности полицейского // Вопросы борьбы с преступностью за рубежом. - М., 1996. - Вып. 35.

Трояновський В.С.,
*Викладач кафедри тактико-спеціальної
та вогневої підготовки ОДУВС
Надійшла до редакції: 17.01.2016*